

T.C.
BAŞBAKANLIK
GÜMRÜK MÜSTEŞARLIĞI
Gümrükler Genel Müdürlüğü

Sayı :B.02.1.GÜM.0.06.00.07.203-4410
Konu :

09.03.2000/7617
İSTANBUL VE MARMARA, EGE, AKDENİZ, KARADENİZ BÖLGELERİ
DENİZ TİCARET ODASI
Meclisi Mebusan Cad. No: 2280154
Sahıbazarı/İSTANBUL

Odanız mensubu bir kısım şirketlerden "Ordino"nun aranmasına devam edilmesine ilişkin olarak Müsteşarlığımıza intikal eden talepler üzerine Türk Ticaret Kanunu, 4458 sayılı Gümrük Kanunu ve bu Kanunun Uygulanmasına İlişkin Gümrük Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde bir değerlendirme yapılmıştır.

Bilindiği üzere; Konişmento, deniz yolu ile yapılan taşımalarda geminin kaptanı donatanı veya mümessili tarafından yükletene verilen bir belgedir. Bu belge taşıyan ile gönderilen arasındaki hukuki münasebetlerde esas tutulur.

Konışmentonun iki fonksiyonu vardır. Bir taraftan taşıyanın, sevk için gönderilen eşyayı teslim aldığı beyanını ifade eder; diğer taraftan da yolculuk sonunda, yetkili hamiline taşınan malın teslim olunacağını taahhüdüdür.

Taşıyan ile taşıtan arasındaki hukuki münasebetler navlun mukavelesinin hükümlerine bağlı kalır. Navlun; malların miktarına (ölçü, sayı ve tartısına) göre kararlaştırılmış ve miktar da konişmentoda gösterilmiş olursa, konişmentoda hilafına bir şart olmadıkça, navlun buna göre tespit edilir.

Taşıma senetleri ise, taşıyıcının talebi halinde gönderen tarafından iki nüsha olarak verilmesi zorunlu olan bir belgedir. Bu belge tanzim edilmemiş olsa bile muvafakatleri ve eşyanın taşıyıcıya teslimi ile sözleşme taraflar arasında tamam olur.

Gönderen, taşıyıcıya, gümrük kağıtlarını ve eşyanın taşınması için muhtaç olduğu diğer vesikaları vermeye mecburdur.

Taşıma senedi aşağıda yazılı bilgileri içerir.

1. Gönderilenin adı, soyadı veya ticaret unvanını adresini, eşyanın gönderildiği yeri, ve taşıma senedinin emre yazılı olması isteniyorsa emrine şerhini;
2. Taşınacak eşyanın cinsini, siklet, istiap derecesi veya adedini, paket halinde iseler paketlere yazılı numaraları ve işaretleri ve ambalajın şekil ve vafını;
3. Gönderenin adı, soyadı ve ticaret unvanını ve adresini;
4. Taşıyıcının adı, soyadı veya ticaret unvanını ve adresini;
5. Taşıma ücreti ve ücret ödenmişse bu ciheti;
6. Taşımanın yapılacağı müddeti;
7. Taraflar arasında kararlaştırılan diğer hususları.

Bu kayıtlardan birinin sehven yazılmamasından veya yanlış yahut hakikate aykırı olarak yazılmasından doğan zarar ve ziyan gönderene aittir. Bu şartları taşımayan taşıma senedi ise kıymetli evrak olarak değil ancak teslim ilmtühaberi veya başka ispat belgesi olarak kabul edilebilir.

Taşıma senedinin bir nüshası gönderen tarafından imza edilerek taşıyıcıya verilir ve taşıma esnasında eşya ile birlikte sevk olunur. Diğer nüshası taşıyıcı tarafından imza edilerek gönderene geri verilir. Taşıma senedi emre yazılı ise taşıyıcının imzaladığı nüshasının ciro su ve teslimi eşyanın mülkiyetini nakleder.

Ordino ise, konişmento veya yük senetlerine göre düzenlenen bir belgedir ve taşıma senetlerinde yer alan tüm bilgileri ihtiva etmektedir. Hukuki açıdan bakıldığında eşyanın mülkiyetinin devri yani teslimi için taşıma senedinin gümrük idaresine ibrazı yeterlidir. Zira, taşıma senedinde eşyanın göndereni ve gönderileni bellidir, bu senetle eşyanın alıcıya teslim edileceği garanti altına alınmıştır. Kaldı ki ordino ile ilgili ne Türk Ticaret Kanununda ne de Gümrük Kanununda bir hüküm bulunmamakta ve hukuki açıdan bir değer taşımamaktadır. Ordino, işlemlerin bir aşamadan diğer bir aşamaya geçerken, önceki aşamaların tamamlanıp tamamlanmadığının kontrolünü sağlamak amacıyla yürürlüğe konulmuş bir belge iken, zaman içinde bu belgeye taşıyıcılar tarafından farklı fonksiyonlar yüklenmiştir. Oysa bu kontrol taşıma senedi ile de sağlanabilir ki, özellikle gümrük işlemlerinin bilgisayar ortamında yapılacağı idarelerde iş akımları BİLGE sistemi tarafından kontrol edilebileceğinden, ordino bu yönüyle de anlamını yitirmektedir.

Ülkemizin AB ile gümrük birliğine girmiş olması nedeniyle Türkiye-AB Ortaklık Konseyinin 1/95 sayılı kararı gereğince, gümrük işlemlerini basitleştirmek ve gümrük mevzuatını AB gümrük mevzuatı ile uyumlu hale getirmek amacıyla hazırlanan ve 05.02.2000 tarihinde yürürlüğe giren Gümrük Kanunu ile gümrük işlemlerinde kullanılan belge sayısının azaltılması amaçlanmış ve bir kısım belgeler kaldırılmış bir kısmı da topluluk standartlarına uyumlu hale getirilmiştir.

Gümrük mevzuatımızı uyarlamakla yükümlü olduğumuz hiçbir Avrupa Birliği ülkesinde ordino gibi bir belge kullanılmadığı hususu da dikkate alındığında gerek Türk Ticaret Kanununda gerekse Gümrük Kanununda yer almayan bu belgenin kaldırılmasında gümrük mevzuatı açısından bir sakınca bulunmamaktadır.

Kaldı ki 17.06.1998 tarihinden bu yana Gümrük İdarelerinin Modernizasyonu Projesi çerçevesinde otomasyona geçen Atatürk Havalimanı Giriş Gümrük Müdürlüğünde ordino kullanımı kaldırılmış ve taşıma senedinin alıcı nüshası üzerinde işlemler yürütülmeye başlanılmıştır.

Diğer taraftan, Türkiye’de gümrük idaresinin serbest rekabet koşulları çerçevesinde çalışan taşıyıcıların navlun ücretini garanti altına alma gibi bir görev ve sorumluluğu bulunmadığından, taşıyıcı ile taşıtan arasında taşıma ücretinin ödenmesine ilişkin bir sorun doğması halinde taşıma sözleşmesi çerçevesinde taşıyıcının bunu her aşamada taşıtandan isteme hakkı olduğundan söz konusu taleplerle ilgili olarak yapılacak bir işlem bulunmamaktadır.

Bilgi edinilmesini ve konu ile ilgili olarak mensuplarınızın bilgilendirilmesini rica ederim.